

ชมเบื้องหลังความเป็นพิพิธภัณฑ์ศิลปะ:

รองศาสตราจารย์เตชา วราชน

เป็นที่น่ายินดี และน่าตื่นเต้นที่ได้มีโอกาสพบเห็นผู้คนในต่างประเทศสนใจดูงานศิลปะกันเหมือนกับการไปดูหนังละครในบ้านเรา เมื่อคราวที่ไปดูงานแสดงศิลปะนานาชาติครบ 100 ปี ที่เมืองเวนิซ ประเทศอิตาลีซึ่งผู้คนที่นั่นต้องเข้าแถวรอซื้อตั๋วเข้าดูงานศิลปะอันยาวเหยียด ทั้งๆ ที่ค่าบัตรก็แสนแพง แต่บางคนก็เข้าดูกัน 2-3 รอบก็มี อาจจะเป็นเพราะมีผลงานที่แปลกใหม่จากทุกมุมโลกมาร่วมแสดง มีผลงานที่มีความหลากหลายและแตกต่างกันที่น่าสนใจมากมาย การดูงานจึงต้องอาศัยเวลา และความพิถีพิถัน การดูงานบางครั้งก็ต้องเข้าแถวดูกันยาว การแสดงมีอยู่ด้วยกันหลายจุด ทำให้ดูคึกคักกันไปทั้งเมือง

แต่สำหรับการดูงานในพิพิธภัณฑ์ในสหรัฐอเมริกา นั้นผู้คนส่วนใหญ่ถือว่าการดูงานศิลปะเป็นการพักผ่อนชนิดหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์จะมีคนจากที่ต่างๆ มาดูกันมากมาย ยังเป็นการแสดงเปิดใหม่และมีโปรแกรมการแสดงผลใหม่ๆ ด้วย แล้วยังมีคนดูแน่นมาก ขนาดจะต้องเข้าแถวกันดูทีเดียว ถ้าเราอยากจะดูงานๆ ก็คงต้องเดินวนมาไหม้อีกรอบหนึ่ง โปรแกรมของพิพิธภัณฑ์ศิลปะเขาก็จะมีการจัดการที่ดี มีวิธีเรียกร้องความสนใจหลายๆ ด้านจึงทำให้พิพิธภัณฑ์ศิลปะเป็นเหมือนสถานที่พักผ่อนหย่อนใจเช่นเดียวกันสวนสาธารณะ

บางครั้งการจัดงานแสดงได้นำเอามุมมองของศิลปินเก่าออกมาแสดง เช่น เอาผลงานของศิลปินปิกัสโซ่ชุด ผู้หญิงร้องไห้ออกมาจัดแสดง หรือ โปรแกรมของศิลปินเม็กซิกันหรือเน้นการแสดงของกลุ่มศิลปิน

หญิงที่มีชื่อเสียง การจัดโปรแกรมของพิพิธภัณฑ์ศิลปะจึงเป็นที่น่าสนใจติดตามของผู้คน ซึ่งมีทั้งผลงานศิลปะสมัยเก่า และผลงานศิลปะป็นรุ่นใหม่ ๆ นอกจากสิ่งที่น่าสนใจที่เป็นผลงานทางศิลปะแล้ว พิพิธภัณฑ์ศิลปะยังเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในรูปแบบต่างๆ กันไป เช่น บางแห่งเป็นสวนประติมากรรม ซึ่งมีผลงานประติมากรรมติดตั้งกลมกลืนไปกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบางแห่งอยู่ท่ามกลางป่าเขา ล้อมรอบไปด้วยแมกไม้ในป่า ดูๆ แล้วไม่น่าจะเป็นสถานที่จะมีผลงานศิลปะหรือหอศิลปะมาตั้งอยู่เลย หอศิลปะแถบเมืองนาปา (NAPA) ซึ่งเป็นเมืองเกษตรกรรมปลูกองุ่นสำหรับทำเหล้าไวน์มีป่าเขาเขียวสงบในช่วงวันธรรมดา แต่กลับคึกคักไปด้วยผู้คนทีหลังไหลมาชมไวน์และเข้าชมงานศิลปะในวันหยุดสุดสัปดาห์ผู้คนจะต้องเดินเข้าไปในป่าเพื่อไปยังพิพิธภัณฑ์ที่ซ่อนตัวอยู่ท่ามกลางแมกไม้ นั่น

ถึงแม้จะเป็นหอศิลปะกลางป่า แต่ก็มิมีผลงานสะสมใดๆ จากศิลปินดังๆ และมีชื่อเสียง ชั้นแนวหน้าของสหรัฐฯ เลยทีเดียวห้องแสดงผลงานถูกสร้างขึ้นเพื่อการแสดงผลงานศิลปะโดยเฉพาะการเข้าดูงานก็ไม่ต้องเสียค่าผ่านประตูแต่อย่างใดเราสามารถเข้าชมงานได้โดยไม่ต้องมีคนคอยเฝ้า แต่ถ้าเราเดินเข้าไปใกล้งานศิลปะมากเกินไป ก็จะมีเสียงดังออกมาเตือนทันทีที่นั่นเพราะเขามีระบบป้องกันรักษาความปลอดภัยของงานศิลปะที่ดีเยี่ยมและทันสมัย โดยมีกล้องโทรทัศน์วงจรปิดคอยเฝ้าดูพฤติกรรมของผู้เข้าชมงานอย่างใกล้ชิดตลอดเวลาไม่ว่าจะอยู่ในจุดใดของห้องก็ตาม นี่ขนาดเป็นหอศิลปะกลางป่ายังมีระบบรักษาความปลอดภัยที่ทันสมัย

ขนาดนี้ ทั้งนี้เพราะเขาให้ความสำคัญกับศิลปะ และถือว่างานศิลปะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และต้องได้รับการดูแลรักษาอย่างดีนั่นเอง

พิพิธภัณฑ์ศิลปะในสหรัฐอเมริกา(แคลิฟอร์เนีย) ซึ่งมีทั้งของรัฐและเอกชน ผลงานศิลปะดีๆ ส่วนมากจะเกิดจากการสะสมของนักธุรกิจที่มีรสนิยมรักงานศิลปะ และเมื่อผลงานที่สะสมมีจำนวนมากขึ้น และไม่อาจจะเก็บไว้ดูคนเดียวได้ จึงได้เปิดให้ประชาชนเข้าชม ในที่สุด โดยมากจะมีการเก็บค่าเข้าชม จะมีก็แค่พิพิธภัณฑ์ศิลปะของ J Pal Gety เท่านั้นที่เปิดให้เข้าชมฟรี และอนุญาตให้ถ่ายรูปในพิพิธภัณฑ์ได้

ลักษณะของพิพิธภัณฑ์ศิลปะโดยทั่วไป เราจะเห็นแต่เฉพาะที่แสดงผลงาน ที่จริงแล้วพิพิธภัณฑ์ศิลปะมีองค์ประกอบต่างๆ หลายส่วน เช่น ห้องแสดงผลงานศิลปะ ซึ่งจะมีขนาดใหญ่ที่สุดเป็นห้องที่สร้างขึ้นเป็นพิเศษ เพื่อการแสดงผลงานศิลปะโดยเฉพาะ โดยสามารถดัดแปลงผนังให้เป็นรูปแบบต่างๆ ได้ตามความต้องการ ของการแสดงผลงานแต่ละครั้ง ส่วนของการบริหารพิพิธภัณฑ์จะเป็นห้องต่างๆ ได้แก่ ห้องประชุม ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ ห้องของ Staff ห้องเก็บรวบรวมผลงานศิลปะหรือห้องพักรักษา ก่อนการแสดงผลงานและหลังการแสดงผลงาน ภายในห้องจะมีบอร์ดที่สามารถเลื่อนได้เหมือนตู้เก็บผลงานชนิดแขวน มีระบบควบคุมอุณหภูมิ และการป้องกันการทำลายจากสัตว์ ส่วนของการจัดการ คือ ห้องของช่างไม้ และฝ่ายออกแบบติดตั้ง ซึ่งเป็นส่วนที่มีความสำคัญมากในการแสดงผลงานแต่ละครั้ง จะมีการ

ออกแบบวางแผน เตรียมการแสดงผลงาน ซึ่งงานแต่ละครั้งก็แตกต่างกันไป ขั้นตอนการเตรียมงานคือ จะมีการออกแบบแปลนของการแสดง และทำหุ่นจำลองผังของการแสดงก่อนจะจัดแสดงจริง การแสดงผลงานแต่ละครั้งไม่ใช่เรื่องง่าย ไม่ใช่เพียงนำผลงานมาแขวนไว้ธรรมดาเท่านั้น เพราะการจัดแสงไฟสำหรับงานศิลปะแต่ละชิ้นไม่เหมือนกัน เช่นการใช้หลอดฟลูออเรสเซนต์อาจมีผลต่อกระดาษและสีบางชนิด นอกจากนี้สิ่งที่พิพิธภัณฑ์ต่างๆ ไปจะขาดไม่ได้ก็คือ ห้องขายของที่ระลึก และร้านหนังสือ ซึ่งเป็นจุดขายของพิพิธภัณฑ์ เป็นที่สร้างรายได้ให้แก่พิพิธภัณฑ์ และบางแห่งอาจมีร้านอาหาร เครื่องดื่ม เป็นสิ่งจูงใจให้ผู้คนเข้าไปใช้บริการ และพักผ่อน

หากเราจะสร้างพิพิธภัณฑ์ศิลปะสมัยใหม่ขึ้นมาสักแห่งหนึ่ง จะต้องมีส่วนที่ของส่วนต่างๆ ที่เป็นเบื้องหลังของการแสดงผลงานดังที่กล่าวข้างต้น ทุกอย่างทุกขั้นตอนจะถูกกำหนดขึ้นอย่างมีระบบแบบแผน เพื่อรักษาคุณภาพของผลงานศิลปะ เพราะเขาถือว่าผลงานศิลปะเป็นหัวใจของพิพิธภัณฑ์ จึงต้องป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย และเมื่อเรามีสถานที่พร้อมแล้วเพียงใดก็ตาม ถ้าขาดผู้เชี่ยวชาญงานที่เข้าใจถึงคุณค่าของศิลปะอย่างแท้จริงแล้ว ก็ไม่อาจเรียกการแสดงผลงานนั้นว่าประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นการเข้าใจถึงคุณค่าของงานศิลปะซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการแสดงออกของมนุษย์จึงควรปลูกฝังให้เยาวชนไทยได้เล็งเห็นถึงคุณค่าของงานศิลปะ ซึ่งประเทศเราควรจะให้การสนับสนุนให้มากกว่านี้

National
Museum of
American Art
and its
Renwick
Gallery

June
1992

Join the
Museum of Fine Arts
and become part of
a very distinctive group.

